Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
t 070 3106686
info@cultuur.nl
www.raadvoorcultuur.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de heer drs. A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Den Haag, 28 april 2021
Kenmerk: RVC 2021 1649

Betreft: Advies omroeperkenningen

Geachte heer Slob,

In uw brief van 4 februari jl. vraagt u de NPO, het Commissariaat van de Media en de Raad voor Cultuur om advies over de door u ontvangen erkenningsaanvragen voor de verzorging van media-aanbod door de landelijke publieke omroepen voor de concessieperiode 2022-2026. Hierbij treft u aan het advies van de Raad voor Cultuur.

1. Inleiding

De raad richt zich in zijn advies met name op de stromingseis (die u vraagt licht te toetsen), het programmabeleid van de omroepen en hun respectieve bijdragen aan de publieke mediaopdracht. Over de administratieve en juridische vereisten (notariële akten, bestuurlijke structuur, naleving Mediawet, e.d.) heeft u advies gevraagd aan het Commissariaat voor de Media.

De raad heeft voor het opstellen van dit advies een commissie ingesteld onder voorzitterschap van het raadslid Erwin van Lambaart. Andere leden van de commissie waren Joop Daalmeijer, Annemarie van Gaal, Henk Hagoort, John Olivieira, Farid Tabarki en Gamila Ylstra. De commissie heeft voor haar beoordeling van de erkenningsaanvragen met alle omroepdirecties gesproken en alle ingediende plannen bestudeerd en getoetst aan de relevante bepalingen van de Mediawet en het gestelde in de adviesaanvraag. De raad deelt de conclusies die de commissie op basis van deze toetsing heeft getrokken.

Het advies begint met een schets van het toetsingskader. De raad maakt daarbij een aantal kritische opmerkingen over de geschiktheid en toepasbaarheid van de huidige toetsingscriteria. Hij komt tot de conclusie dat met deze criteria de houdbaarheid van het mediabestel voor de toekomst onvoldoende geborgd is. Vervolgens geeft de raad een aantal algemene observaties over de ingediende aanvragen, waarna hij per omroep een beargumenteerd advies geeft. Anders dan in zijn erkenningen-advies uit 2014, bespreekt de raad in dit advies alle omroepen en niet alleen de omroepen die op dit moment een voorlopige erkenning hebben of voor de eerste keer een erkenning aanvragen. Daarmee geeft dit advies een breed beeld van hoe het met de pluriformiteit van het huidige omroepbestel is gesteld en hoe invulling wordt gegeven aan de media-opdracht.
Het advies sluit af met een beschouwing over het publieke belang van de Publieke Omroep[1] en de bescherming van dit belang.

2. Het toetsingskader

Op grond van de Mediawet 2008 en het gestelde in uw adviesaanvraag, dient uit de in de statuten en de erkenningsaanvraag van een omroep omschreven identiteit te blijken dat:

- de omroep werkt vanuit een samenhangende maatschappijvisie of overtuiging die bijdraagt aan de pluriformiteit van de Publieke Omroep;
- de identiteit van de omroep en de stroming die hij zegt te vertegenwoordigen, voldoende tot uitdrukking komt in het voorgenomen programma-aanbod;
- het media-aanbod bijdraagt aan de uitvoering van de publieke media-opdracht, zoals omschreven in artikel 2.1. van de Mediawet 2008.

De huidige aspirant-omroepen PowNed, WNL en HUMAN, dienen daarnaast te voldoen aan de eis dat zij in de afgelopen erkenningsperiode hun toegevoegde waarde hebben bewezen. De nieuwe aspirant-omroepen ZWART en ON!, die een voorlopige erkenning hebben aangevraagd, dienen ten slotte van toegevoegde waarde te zijn voor het publieke mediabestel in de zin dat zij:

- nieuwe stromingen vertegenwoordigen en nieuwe doelgroepen bedienen;
- een media-aanbod gaan verzorgen dat de verscheidenheid van het aanbod van de landelijke publieke mediadienst vergroot en een

[1] De NPO-organisatie, omroepenverenigingen en taakomroepen

vernieuwende bijdrage levert aan de uitvoering van de publieke media-opdracht.

Alvorens de ingediende erkenningsaanvragen langs deze meetlat te leggen, wil de raad in algemene zin een aantal opmerkingen maken over de criteria aan de hand waarvan hij de plannen van de omroepen dient te toetsen.

2.1 Huidige toetsingscriteria zijn niet scherp en eenduidig

Centrale begrippen in het toetsingskader zijn: 'stroming', 'identiteit', 'overtuiging', 'maatschappijvisie' en 'pluriformiteit'. De beleidstheorie daarbij is kort gezegd dat het een maatschappelijk tekort is als het publieke media-aanbod niet alle relevante maatschappelijke stromingen, visies of overtuigingen in voldoende mate vertegenwoordigt en niet alle groeperingen in de samenleving genoegzaam bedient. Dat tekort moet worden voorkomen dan wel worden opgeheven door het scherp houden van de bestaande omroepen aan hun specifieke identiteit en het toelaten van nieuwe omroepen die staan voor nog niet in het bestel vertegenwoordigde stromingen en doelgroepen.

Volgens de raad zijn deze toetsingscriteria goed bruikbaar in een samenleving die eenduidig is georganiseerd langs maatschappelijke, godsdienstige en levensbeschouwelijke lijnen en die kan worden opgedeeld in groepen met een onderscheiden, herkenbare en in de tijd ook min of meer bestendige identiteit. Pluriformiteit is dan een min of meer kenbaar begrip aan de hand waarvan het publieke mediabestel als geheel en de statuten en beleidsplannen van de individuele omroepen beoordeeld kunnen worden. De pluriformiteit van het mediabestel kan aldus op die van de samenleving worden gelegd waarbij eventuele niet afgedekte plekken duiden op ruimte voor nieuwe toetreders. Die samenleving is echter door onder andere de ontzuiling, individualisering, mondialisering en medialisering al lang niet meer de onze. Mensen organiseren zich steeds vaker op tijdelijke basis rondom bepaalde, soms zeer specifieke thema's, voorkeuren of items als leeftijd, seksuele voorkeur, kleur, politieke opvattingen, klimaat, beroepsgroep, regio, leefstijl, tradities, een reeks van thema's en items, ongelijksoortig van aard, aan de hand waarvan de samenleving in principe op eindeloos veel manieren kan worden ingedeeld in identiteiten, stromingen en doelgroepen, al dan niet met een tijdelijk karakter.

Met deze veelheid van ongelijksoortige en vaak ook dynamische scheidslijnen zijn begrippen als stroming en identiteit zonder een nadere duiding in de wet en de adviesaanvraag allesbehalve scherpe toetsingscriteria. Zonder duidelijkheid over langs welke maatschappelijke

assen pluriformiteit gemeten dient te worden, is het een begrip met een open einde-karakter. Het bestel kan immers steeds pluriformer en in principe elke groepering die zich organiseert rond een bepaald thema of zelfbenoemde stroming en die daaromtrent een naar eigen inzichten samenhangende maatschappijvisie formuleert, levert daar een bijdrage aan. Het toetsingscriterium 'dat uit de zelf omschreven identiteit van een omroep moet blijken dat deze werkt vanuit een samenhangende maatschappijvisie of overtuiging die bijdraagt aan de pluriformiteit van de Publieke Omroep', is naar opvatting van de raad dan ook onvoldoende scherp en onderscheidend om doorslaggevende argumenten op te leveren voor het al dan niet verlenen of verlengen van een erkenning.

Ook het doelgroep-criterium is onvoldoende scherp en onderscheidend om er conclusies over de erkenningsaanvraag op te baseren. Zijn de zelf geformuleerde identiteiten van de omroepen ongelijksoortig van aard en overlappen zij elkaar, hetzelfde geldt voor de doelgroepen die de omroepen willen bereiken. Iemand kan bijvoorbeeld zowel 50+, christelijk en progressief-liberaal zijn en tegelijkertijd vinden dat programma's en omroepen veelkleuriger moeten worden. Daarmee kan niet goed beoordeeld worden of de aspirant-omroepen met hun zelf gedefinieerde 'nieuwe geluid' ook daadwerkelijk nieuwe doelgroepen vertegenwoordigen en gaan bedienen. De raad moet er a priori vanuit gaan dat dat het geval is op grond van het feit het Commissariaat voor de Media constateert dat zij met hun plannen het vereiste aantal leden hebben kunnen werven.

Bovenstaande analyse van de toetsingscriteria heeft de raad eerder gegeven. Al in zijn erkenningenadvies van 2009 merkte de raad op dat het begrip stroming te onduidelijk is om mee te werken. De raad beschouwde het behalen van het vereiste ledental in dat advies dan ook als voldoende indicatie voor het vertegenwoordigen van een stroming. In zijn erkenningenadvies van 2014 herhaalde de raad passende en toetsbare criteria te missen en pleitte hij ervoor deze te ontwikkelen. Vorig jaar bleek uit de parlementaire behandeling van de wijziging van de Mediawet 2008 dat de urgentie van deze problematiek nu zowel de minister als de Tweede Kamer duidelijk voor ogen staat. Toch is zij vooralsnog niet tot een oplossing gebracht.

De raad wil daarbij zijn zorg uitspreken. Hebben voor deze ronde twee nieuwe omroepen het vereiste ledenaantal behaald, niet uitgesloten kan worden dat in een volgende ronde wederom nieuwe initiatiefnemers in staat zullen zijn voldoende leden te werven rondom op dat moment weer nieuwe thema's. Indien er tegen die tijd nog steeds geen criteria zijn aan de hand waarvan bestel-brede afwegingen kunnen worden gemaakt en op grond

waarvan omroepen hun erkenning kunnen verliezen en nieuwe initiatieven kunnen worden afgewezen, dan komt naar opvatting van de raad de houdbaarheid van het huidige stelstel onherroepelijk in het geding. In het qua budget en zendtijd min of meer gesloten bestel, zullen zaken als open toegang – in de visiebrief van de minister van 14 juni 2019 nog eens bevestigd als principieel element van het bestel –, versterking van het profiel van de NPO, versterking van de positie van individuele omroepen, versterking van de positie van de buitenproducenten, beheersing van de overhead en het tegengaan van versplintering van het aanbod, steeds moeilijker te verenigen zijn tot een doeltreffend en doelmatig werkend geheel. In een samenleving waarin zich rond nieuwe thema's steeds nieuwe groepen organiseren, is een open bestel als het onze, waarin pluriformiteit geen ordeningsprincipe is maar bottom-up tot stand komt, op de langere termijn alleen houdbaar als er duidelijke en eenduidige criteria zijn voor toe- en uittreden.

2.2 De bijdrage van een omroep aan de publieke mediaopdracht

Behalve een beoordeling van de beleidsplannen van de omroepen aan de hand van de vraag of zij een stroming vertegenwoordigen en bijdragen aan de pluriformiteit van het bestel, is de raad tevens gevraagd te beoordelen of het media-aanbod van een omroep bijdraagt aan de uitvoering van de publieke media-opdracht, zoals omschreven in artikel 2.1. van de Mediawet. De raad wil daar een tweetal opmerkingen over maken.

Artikel 2.1. van de Mediawet geeft in het eerste lid aan waar de publieke mediaopdracht uit bestaat en beschrijft in het tweede lid waar het aanbod van de publieke mediadiensten aan moet voldoen. De raad vindt dit artikel als toetsingscriterium dubbelzinnig omdat niet voor alle eisen duidelijk is of deze zich richten op de Publieke Omroep als geheel of (ook) op de individuele omroepen afzonderlijk[2]. De raad adviseert de minister daarom bij een volgende herziening van de Mediawet aan dit punt aandacht te geven. Voor dit advies heeft de raad voor de vraag of een omroep bijdraagt aan de uitvoering van de publieke mediaopdracht bezien of uit diens plannen blijkt dat het aanbod gevarieerd, kwalitatief hoogstaand, divers naar vorm en inhoud, van journalistiek hoog niveau, onafhankelijk van commerciële invloeden en voldoende innovatief is.

[2] . De raad noemt als voorbeeld artikel 2.1, tweede lid, onder b. Daarin wordt gesteld dat publieke mediadiensten op evenwichtige wijze een beeld geven van de samenleving en de pluriformiteit van onder de bevolking levende overtuigingen, opvattingen en interesses op maatschappelijk, cultureel en levensbeschouwelijk gebied weerspiegelen. In een bestel waarin juist de omroepen *gezamenlijk* vormgeven aan de pluriformiteit, kan naar het oordeel van de raad een individuele omroep niet aan de hand van deze eis beoordeeld worden.

De Mediawet stelt bovengenoemde eisen aan het media-aanbod om te borgen dat omroepen in overeenstemming zijn met publieke *waarden*[3]. De raad is van mening dat het publieke belang van de Publieke Omroep verder reikt dan sec aan de hand van deze eisen kan worden afgemeten. Dat publieke belang behelst in essentie dat omroepen bijdragen aan het functioneren van de democratische rechtstaat en aan de sociale cohesie van de samenleving. De mate waarin omroepen deze bijdrage leveren, c.q. aan dat publieke belang afbreuk doen, zou volgens de raad meer expliciet bij de besluitvorming over een erkenningsaanvraag van een omroep moeten kunnen worden betrokken dan met het huidige toetsingskader mogelijk is. Dat weerhoudt de raad er overigens niet van in dit advies, waar opportuun, wel de vraag te stellen of de voorgenomen programma's van een omroep niet haaks staan op het publieke belang. In zijn slotbeschouwing komt de raad vervolgens uitgebreider terug op de borging van het publieke belang van de Publieke Omroep.

Concluderend is de raad van oordeel dat er voor de hiernavolgende erkenningsperiode eenduidige criteria voor toe- en uittreden moeten worden ontwikkeld die zijn gebaseerd op een duidelijk visie op de rol van de Publieke Omroep in de veranderende samenleving en het veranderende medialandschap en op de wijze waarop, in plaats van of in aanvulling op de ledeneis, de maatschappelijke worteling van de Publieke Omroep gestalte moet krijgen. In deze nieuwe criteria dient het publieke belang van de Publieke Omroep beter geborgd te zijn dan thans het geval is.

3. De beoordeling van de plannen van de omroeporganisaties

Dit hoofdstuk bespreekt de door de omroeporganisaties ingediende plannen en de conclusies die de raad trekt uit de toetsing van deze plannen aan het toetsingskader. Daarbij maakt de raad ook gebruik van de toelichting die door de omroepen aan de commissie is gegeven tijdens de met hen gevoerde gesprekken. Alvorens per omroep een advies te geven, deelt de raad enkele algemene observaties over het geheel van de ingediende plannen.

3.1 Algemene observaties over de plannen

De omroepen presenteren zich in hun plannen als maatschappelijke organisaties die streven naar impact op de kijker en luisteraar en die waarde willen creëren voor zowel hun achterban als voor een breder publiek. Zij willen de verbinding leggen met hun leden/publiek via maatschappelijke organisaties, fysieke evenementen, online-aanwezigheid en door het kiezen van specifieke thema's. Sommige omroepen doen dat vanuit een specifieke,

[3] Kamerstukken 2014-2015, 34264, nr.3

welomschreven identiteit en overtuiging die zich duidelijk toont in de boodschap die zij hun programma's meegeven en in de specifieke doelgroepen die zij met hun programma's willen bereiken. Bij andere omroepen bestaat de identiteit er juist in dat zij nadrukkelijk geen enkele stroming willen vertegenwoordigen, wars zijn van elke ideologie en de gehele Nederlandse bevolking als hun doelgroep hebben. Weer andere omroepen zijn nog zoekende naar een nieuwe identiteit.

De plannen van de omroepen kennen een aantal gemene delers. Zo geven alle omroepen in meer of mindere mate aan dat zij online beter zichtbaar willen worden. Daarvoor is naar het oordeel van de raad wel meer overeenstemming nodig tussen de NPO-organisatie en de omroepen over de zeggenschap om content online te (her)gebruiken en over de budgetverdeling tussen lineair en online. Daarbij moet een balans worden gevonden tussen het maatschappelijke belang van een herkenbare en vindbare Publieke Omroep waar het pluriforme aanbod van alle omroepen gezamenlijk op één plek bij elkaar komt en de vrijheden die omroepen nodig hebben om zich met hun eigen identiteit online te kunnen profileren. De raad verwijst hier naar zijn advies van februari dit jaar over het Concessiebeleidsplan 2022-2026, waar uitvoeriger op dit onderwerp wordt ingegaan.

Ook delen veel omroepen het streven om een jonger publiek te bereiken. De raad onderkent het belang van dit streven en wijst op het risico dat jongeren op termijn niet meer bereikt worden met het publieke aanbod indien de Publieke Omroep zich niet nadrukkelijker online weet te manifesteren.

Veelkleurigheid is eveneens een onderwerp dat vele omroepen op de agenda hebben staan en ook daar is volgens de raad ruimte en noodzaak om betere resultaten te boeken. Het is de raad overigens in positieve zin opgevallen dat sommige omroepen wat betreft de diversiteit van hun medewerkers duidelijke streefdoelen hebben gesteld die ook gemonitord worden. Andere omroepen zijn daar echter nog veel minder mee bezig. De raad is er daarom voorstander van om voor een volgende erkenningsperiode het onderschrijven van de Code Diversiteit en Inclusie als voorwaarde te stellen voor een erkenning. De raad verwacht overigens dat de toelating van omroep ZWART op dit gebied voor een positieve impuls gaat zorgen, maar geeft daarbij direct de waarschuwing dat deze toelating voor andere omroepen geen excuus mag zijn om zich minder in te spannen om meer divers te worden.

De overgang bij de Publieke Omroep van netbeleid naar genrebeleid is een centraal element in het concessiebeleidsplan van de NPO. De raad heeft bij deze overgang uitvoerig stilgestaan in zijn advies over dat plan. Hier zij opgemerkt dat het genrebeleid, dat in het concessiebeleidsplan is aangekondigd als 'game-changer', in de plannen van de omroepen nauwelijks aandacht krijgt en weerklank vindt. Dit knelt te meer omdat ook het NPO Concessiebeleidsplan 2022-2026 zelf nauwelijks inzicht biedt in hoe deze transitie aangepakt gaat worden.

Het is de raad voorts opgevallen dat, ondanks de verschillen tussen de in de statuten en plannen geformuleerde identiteiten, het in de praktijk door de omroepen verzorgde media-aanbod in toenemende mate op elkaar is gaan lijken. In het midden latend of hier het belang van de kijkcijfers debet aan is en/of het programmeerbeleid van de NPO-organisatie, wat de kijker en luisteraar in werkelijkheid krijgt voorgeschoteld, is minder pluriform dan de statuten en plannen doen verwachten. Indien deze 'trek naar het midden' doorzet, kan dat een risico gaan vormen voor de pluriformiteit en daarmee voor een belangrijk uitgangspunt van het bestel.

Ten slotte merkt de raad op dat de plannen van de omroepen kwalitatief nogal verschillen; met name waar het de uitwerking en de mate van concreetheid betreft. Dat laat onverlet dat de raad tot de conclusie is gekomen dat voor alle omroepen, inclusief de twee nieuwkomers, geldt dat zij op de één of andere wijze bijdragen aan de pluriformiteit van de Publieke Omroep. Ook dragen alle omroepen op enigerlei wijze bij aan de publieke media-opdracht zoals deze is geformuleerd in artikel 2.1. van de Mediawet. Getoetst aan het huidige wettelijke kader met al zijn eerder in dit advies gesignaleerde tekortkomingen, adviseert de raad de minister derhalve alle omroepen de door hen gevraagde erkenning te verlenen. Bij nieuwkomer ON! maakt de raad daarbij een kanttekening. Het verlenen van een erkenning aan deze omroep is weliswaar een aanvulling op de pluriformiteit van het bestel, maar houdt ook een risico in. De raad komt daar bij de bespreking van de plannen van ON! nader op terug.

3.2. Adviezen over de ingediende plannen

3.2.1 AVROTROS

Over de omroep
De Algemene Vereniging Radio Omroep (AVRO) werd in 1927 opgericht. In 1964 volgde de Televisie Radio Omroep Stichting (TROS). AVROTROS ontstond toen de AVRO en de TROS in 2014 fuseerden. De omroep wil ondogmatisch zijn, onafhankelijk van ideologieën, hetzij politieke, hetzij religieuze. De waarden die de omroep voorstaat, komen samen in het begrip 'burgerschap'. Door laagdrempelige, herkenbare en geloofwaardige programma's te maken, wil AVROTROS een dwarsdoorsnede van de samenleving bereiken.

Beleidsplan 2022-2026
In de nieuwe concessieperiode wil AVROTROS de nadruk leggen op kunst & cultuur (inclusief nieuw, Nederlands tv-drama), nieuws & actualiteiten (inclusief opinie), human interest, en jeugdprogramma's. De trits informatie, cultuur en educatie zal gemixt worden met amusement, zodat een breed en divers publiek wordt bereikt.
AVROTROS wil media-aanbod brengen dat 'verbindend, respectvol, positief, uitnodigend en betrokken' is. De omroep zegt polarisatie en sociale ongelijkheid te willen tegengaan door de burger te doordringen van democratische waarden als vrijheid, verantwoordelijkheid en burgerschap. Nieuws- en actualiteitenprogramma's sluiten hierop aan, door onafhankelijk op de nieuwsfeiten te reflecteren, en daarmee de kritische zin bij de kijkers en luisteraars aan te wakkeren. Dit maakt ze weerbaar, wat van belang is voor het functioneren van de democratie.
Muziekprogramma's en verslagen van (culturele) evenementen zijn bedoeld om de sociale cohesie in de samenleving te versterken. Deze programmering kenmerkt zich door laagdrempeligheid en toegankelijkheid. Het is de bedoeling dat zo verschillende 'smaakgemeenschappen' samenkomen. Ook wil de omroep een belangrijke bijdrage blijven leveren aan de kinderprogrammering van de publieke omroep.
Publieksbereik betekent bij AVROTROS ook concreet dat de omroep naar het publiek toe komt. AVROTROS is zichtbaar in het land bij grote evenementen waarvan zij verslag uitbrengt, zoals het Prinsengrachtconcert, Oerol, Pride Amsterdam en het Junior Songfestival. Het populaire *Tussen kunst en kitsch* wordt steevast op een locatie ergens in het land opgenomen. Ook zegt de omroep een voorkeur te hebben voor drama-aanbod dat zich in de regio afspeelt, zoals bij *Flikken Rotterdam* en *Flikken Maastricht*.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur is van oordeel dat AVROTROS in zijn aanvraag onvoldoende duidelijk maakt een expliciete stroming te vertegenwoordigen. De omroep heeft op papier daarom een weinig uitgesproken identiteit. Niettemin ziet de raad in de presentatie van het media-aanbod van deze omroep wel degelijk een herkenbare eigen signatuur: niet-polariserend, toegankelijk, samenbindend. Daarmee draagt de omroep bij aan de maatschappelijke cohesie.
De raad prijst de consequente wijze waarop de omroep aandacht besteedt aan cultuur. Met name de laagdrempelige presentatie van de kunsten, zoals in programma's als *Maestro* en *Tussen kunst en kitsch*, is een kracht. Ook is AVROTROS een van de weinige omroepen die populaire cultuur in zijn media-aanbod opneemt, zoals in de *Muziekfeest*-programma's met Nederlandstalige muziek.
De omroep volgt innovatieve ontwikkelingen, met name op het gebied van interactiviteit. Rond een groot programma als *Wie is de mol?* ontwikkelde AVROTROS bijvoorbeeld een app die kijkers in de gelegenheid stelt om met elkaar na te praten en te speculeren over eventuele mol-acties. Ook haalt de omroep verhoudingsgewijs een hoog bereik op de digitale platforms.
Op het gebied van culturele diversiteit en inclusie maakt AVROTROS stappen door de oprichting van een diversiteitsraad. De omroep stelt zich ten doel dat dit binnen drie jaar zichtbaar is in de programma's.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van AVROTROS te honoreren.

3.2.2 BNNVARA

Over de omroep
De VARA werd in 1927 opgericht als Vereniging van Arbeiders Radio Amateurs. BNN (Barts Neverending Network) begon in 1997 op initiatief van onder anderen Bart de Graaff, als specifieke jongerenomroep. In 2016 gingen BNN en VARA in elkaar op, om een jaar later een van de drie grote fusieomroepen te worden. Van alle ledengebonden omroepen verzorgde BNNVARA de laatste jaren de meeste zendtijd.
BNNVARA profileert zich met een brede programmering als dé progressieve omroep binnen het bestel. De omroep zet zich in voor een open, gelijkwaardige en rechtvaardige samenleving. Hij richt zich daarbij op mensen die kansenongelijkheid ervaren: vooral jonge mensen, praktisch opgeleide mensen en mensen met een migratieachtergrond.

Beleidsplan 2022-2026
Voor de komende periode heeft BNNVARA de maatschappelijke thema's diversiteit en inclusie, duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en emancipatie hoog op de agenda staan. Zo wordt er gewerkt aan een nieuwe dramaserie over de Kaapverdiaanse gemeenschap in Rotterdam, ontwikkelt de omroep een programma over de wooncrisis in Nederland en maakt men een serie over de verschillende etniciteiten die Suriname kent.
Een gemakkelijke en gelijke toegang tot informatie is cruciaal voor een functioneel maatschappelijk debat, daarom richt BNNVARA zich voor wat de genres betreft met name op nieuws, actualiteiten en opinie. Daarnaast staan wetenschap, kunst en cultuur, drama en satire op het programma. Wetenschappers en kunstenaars hebben immers het vermogen, zo schrijft de omroep in haar erkenningsaanvraag, door middel van hun verbeeldingskracht tot maatschappelijke oplossingen te komen.
De toon van BNNVARA-producties is 'optimistisch, confronterend, relativerend of schurend'. De omroep wil mensen activeren en in beweging brengen. BNNVARA hecht waarde aan de toegankelijkheid en vindbaarheid van zijn media-aanbod. Daarom streeft hij ernaar dit aanbod op een brede waaier aan platforms beschikbaar te maken. Per productie wordt een optimale vorm van distributie gezocht.

Erkenningsadvies
BNNVARA richt zich op een welomschreven doelgroep. De Raad voor Cultuur waardeert de duidelijke missie van de omroep: begrip kweken in plaats van verontwaardiging aanwakkeren.
Het programma-aanbod is doorgaans van hoge kwaliteit. Wel vraagt de raad zich af of BNNVARA er voldoende in slaagt jongeren te bereiken. In de lineaire programmering lijkt dit niet goed te lukken. Met de komst van genre-managers zal er hopelijk meer budget komen om hoogwaardige content voor jongeren te maken, geschikt voor lineaire en non-lineaire kanalen.
De innovatieve kracht van BNNVARA is een pluspunt. Niet alleen programmatisch wordt er geïnnoveerd, maar ook op de digitale kanalen heeft BNNVARA impact. Het succesvolle hiphop-platform *101Barz* is wat dit betreft exemplarisch.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van BNNVARA te honoreren.

3.2.3 EO

Over de omroep
De Evangelische Omroep werd in 1967 opgericht en is sinds 2016 een van de drie zelfstandige omroepen binnen het publieke bestel. De EO heeft als missie mensen tot nadenken aanzetten, het maatschappelijk debat inhoud geven en mensen verbinden met God en met elkaar. Daarbij rekent hij christenen en in het bijzonder protestanten, maar ook de Joodse gemeenschap, tot zijn doelgroep.

Beleidsplan 2022-2026
De EO wil in de komende periode bijdragen aan de pluriformiteit van de publieke omroep met media-aanbod op het gebied van levensbeschouwing, opinie, kennis en educatie, human interest en drama. Verder wil de EO inzetten op de ontwikkeling van documentaires.
Om focus aan te brengen, heeft de EO zijn media-aanbod ondergebracht in drie domeinen. Binnen 'Geloven in de veelkleurigheid van God' vallen de programma's die rechtstreeks betrekking hebben op het christelijk geloof. Ook natuurdocumentaires, die het wonder van de schepping laten zien, schaart de omroep onder dit domein. Binnen het tweede domein 'Hoopvolle samenleving' hoort media-aanbod op het gebied van duurzaamheid (*Nederland Plant Bomen* en *Genaaid en gefileerd*) bij. Ook opiniërende en journalistieke programma's rekent de omroep tot de 'hoopvolle samenleving'. In het derde domein 'Echte relaties' komen persoonlijke, existentiële vragen aan bod. Met EODocs zal de omroep zich toeleggen op de productie van documentaires die verhalen vertellen waarin de kernwaarden van het christelijke geloof vertaald worden naar films 'waaruit compassie, hoop, gerechtigheid, menswaardigheid en gemeenschapszin spreken'.
De omroep wil innovatief zijn door niches te bedienen met content op specifieke aanbodkanalen. Om de impact van de EO-programma's verder te vergroten, wil de omroep samenwerking zoeken met maatschappelijke organisaties.
De diversiteit van de content en van het eigen personeelsbestand dient vergroot te worden, meent de EO. Hiervoor richt de omroep zich vooral op migrantenchristenen en migrantenkerken. In de jaardoelen van de EO worden concrete doelstellingen geformuleerd.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur beschouwt de EO als sterk merk, met een duidelijk eigen profiel binnen de publieke omroep. Het voorgenomen programma-aanbod geeft overtuigend uitdrukking aan deze identiteit. De omroep maakt heldere keuzes in zijn programmering, en durft ook een succesvolle productie als *The Passion* los te laten om ruimte te creëren voor andere

plannen. De raad waardeert de integere wijze waarop deze omroep blijft zoeken naar zingeving en betekenis. Ook is hij getroffen door de expliciet inclusieve organisatiestructuur van de EO.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van de EO te honoreren.

3.2.4 KRO-NCRV

Over de omroep
KRO-NCRV is de omroep die op 1 januari 2014 ontstond door het samengaan van de Katholieke Radio Omroep (KRO, opgericht in 1925) en de Nederlandse Christelijke Radio Vereniging (NCRV, uit 1924). Fuseerden aanvankelijk alleen de beide organisaties terwijl de omroepverenigingen nog apart bleven bestaan, per 1 januari 2019 is een nieuwe vereniging gevormd, waarin de ledenbestanden van beide verenigingen werden samengevoegd.
De traditionele KRO-NCRV-doelgroep bestaat uit mensen die het christelijk geloof aanhangen. Vanouds horen daar de kernwaarden 'geloof, hoop en liefde' bij. De omroep richt zich echter steeds meer op een nieuw en jonger publiek, dat geïnteresseerd is in zingevingsvragen in het algemeen, los van kerk en geloof. KRO-NCRV definieert deze nieuwe doelgroepen als 'open en kritische wereldburgers' en 'maatschappijkritische idealisten'. Steekwoorden die betrekking hebben op deze nieuwe doelgroepen zijn, aldus de omroep: 'goedheid, vertrouwen, verbinding, gemeenschap, perspectief, ontwikkeling, onderling begrip, ontspanning, thuiskomen.'

Beleidsplan 2022-2026
KRO-NCRV richt zich in de komende periode op de genres (onderzoeks)journalistiek, documentaires, drama en jeugd. Haar identiteit als levensbeschouwelijke omroep komt tot uitdrukking binnen de drie domeinen 'zingeven, samenleven en doorgeven'. De omroep wil dat zijn programma-aanbod maatschappelijke impact heeft en aanzet tot actie.
In het eerste domein wil KRO-NCRV een gids zijn voor iedereen die op zoek is naar antwoorden op de grote en kleine levensvragen. Maar ook plezier en ontspanning vallen onder deze noemer.
Het domein 'Samenleven' komt voort uit een gevoel van gemeenschapszin. Die gemeenschap moet het hebben van acceptatie, begrip hebben, naar elkaar luisteren. Dit komt onder meer tot uitdrukking in programma's als *Hij is een zij*, waarin transseksualiteit bespreekbaar wordt gemaakt, *Spoorloos,* waarin verloren gewaande verwanten worden opgespoord, en de docusoap *Een huis vol*, waarin grote gezinnen worden gevolgd.

Het derde domein, 'Doorgeven', staat voor duurzaamheid. Hier past media-aanbod bij als het consumentenprogramma *De keuringsdienst van waarde* en *Binnenstebuiten*, waarin een groene lifestyle wordt gepromoot.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur ziet dat KRO-NCRV midden in de transformatie zit van een confessionele omroep naar een moderne media-organisatie die de christelijke waarden breder inzet. De omroep wil een nieuw publiek aan zich binden, tegelijkertijd dient hij zich te verhouden tot zijn traditionele achterban, om zo weerklank te houden in de samenleving. De raad erkent de complexiteit van deze opdracht.
Toch is hij nog niet onverdeeld enthousiast over de relatie tussen deze nieuwe identiteit en het media-aanbod van KRO-NCRV. Hoewel de thema's, ondergebracht in drie domeinen, op zichzelf relevant zijn, lukt het de omroep nog niet altijd om daar scherpe programma's bij te ontwikkelen. De zoektocht naar een nieuw imago leidt soms tot compromissen. Dit draagt het gevaar in zich dat de nieuwgezochte identiteit verwatert. KRO-NCRV toont zich overigens ook zelfkritisch op dit punt.
Op het gebied van diversiteit en inclusie moet de omroep nog een flinke inhaalslag maken, meent de raad. De omroep wil dit zelf ook, en stelt hiervoor concrete doelen. De digitale strategie van KRO-NCRV richt zich vooral op jongeren, maar zou nog breder ingezet mogen worden.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van KRO-NCRV te honoreren.

3.2.5 MAX

Over de omroep
Omroep MAX werd in 2002 opgericht en begon op 3 september 2005 met uitzenden als aspirant-omroep. Voor de concessieperiode 2015-2020 werd de omroep definitief erkend.
De omroep verzorgt media-aanbod dat specifiek gericht is op 50-plussers. Kernwaarden hierbij zijn: 'betrokken, verbindend en betrouwbaar'. De doelgroep bestaat uit 'levensgenieters, met oog voor de negatieve kanten van ouder worden', aldus de aanvraag.

Beleidsplan 2022-2026
Voor de komende beleidsperiode wil MAX doorgaan op de ingezette koers. Het media-aanbod concentreert zich op informatie en entertainment, met succesprogramma's als *Heel Holland Bakt* en *Sterren op het doek*. De omroep heeft plannen voor verschillende geschiedenisprogramma's.

Deze programmering is toegankelijk, niet-experimenteel, bedoeld voor een breed publiek. In de vormgeving houdt MAX rekening met de oudere kijker, door in de montage een kalm tempo aan te houden, muziek onder het gesproken woord te vermijden, minder gehaaste gesprekken te voeren, geen onwelvoeglijk taalgebruik te gebruiken en niet (ongevraagd) te tutoyeren.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur beschouwt MAX eerder als een effectieve doelgroepomroep dan als een vertegenwoordiger van een stroming met een maatschappelijke visie. De bijdrage aan pluriformiteit is beperkt – de doelgroep van MAX is immers al ruimschoots vertegenwoordigd binnen het bereik van de publieke omroep. Dit neemt niet weg dat de omroep er goed in slaagt aantrekkelijk media-aanbod voor de middelbare en oudere kijker en luisteraar te ontwikkelen. De raad vindt het prijzenswaardig dat de omroep professioneel sterke, oudere presentatoren op waarde blijft schatten.
Toch heeft de raad twee kanttekeningen. Ten eerste is culturele diversiteit weinig zichtbaar bij MAX, hoewel de omroep er nadrukkelijk wel wil zijn voor *alle* 50-plussers. De oudere kijker van kleur is een opvallende afwezige in de beleidsplannen van deze omroep. Ten tweede draagt MAX nauwelijks actief bij aan de digitale toekomst van de publieke omroep. Waar de oudere generatie in coronatijden juist actiever is geworden op *on demand*-platforms en sociale media, worden 50-plussers door MAX nog onvoldoende digitaal opgezocht.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van MAX te honoreren.

3.2.6 VPRO

Over de omroep
De Vrijzinnig Protestante Radio Omroep (VPRO) werd opgericht in 1926. Sinds de vorige concessieperiode is de VPRO een van de drie zelfstandige omroepen in het bestel.
De VPRO wil ondogmatisch zijn, grensverleggend, progressief en een ‘uitvalsbasis voor het vrije denken’. Op de overvolle ‘markplaats van ideeën’, waar iedereen door elkaar schreeuwt om zijn eigen gelijk te halen, probeert deze omroep consequent waarheid te schiften van mening.
Daarbij richt de omroep zich op nieuwsgierige, kritische mensen. In het leefstijlgroepenmodel van de NPO situeert de VPRO zijn publiek bij de ‘welgestelde verdiepingszoekers’ en ‘avontuurlijke stadsbewoners’.

Beleidsplan 2022-2026
In de nieuwe concessieperiode blijft de VPRO bijdragen aan de pluriformiteit van de publieke omroep met een focus op journalistiek, kunst en cultuur, kennis en wetenschap, documentaire, drama en jeugd. De VPRO brengt kwaliteitsjournalistiek, met veel aandacht voor het buitenland. Ook wil de omroep – samen met HUMAN – meer drama produceren, met name jeugddrama, niet alleen op de lineaire kanalen, maar ook in de vorm van webseries, gericht op nieuwe doelgroepen.
De VPRO wil zich met dit aanbod onderscheiden door een hoge kwaliteit van de programma's, vernieuwing en crossmedialiteit. Vernieuwing komt allereerst tot uitdrukking in de wens om zelf een jongere en meer diverse organisatie te worden. Bij het aantrekken van nieuw personeel gaat de omroep quota hanteren. Meer diversiteit is ook het streven bij de ontwikkeling van het programma-aanbod. Andere, diverse makers geven andere perspectieven, leiden tot andere programma's en trekken een nieuw publiek. Om meer reportages met een divers perspectief te garanderen maakt de omroep gebruik van percentages.
Ten slotte wil de VPRO ook technisch vernieuwen. Bijvoorbeeld door crossmediaal te produceren met multidisciplinaire teams en door verder te gaan met het verspreiden van content op online platforms.

Erkenningsadvies
De VPRO heeft een herkenbare missie en identiteit, die goed in de programmering tot uitdrukking komt. Zo is zijn nieuwsgierige, kritische blik zichtbaar in diverse journalistieke producties. De Raad voor Cultuur is in het bijzonder onder de indruk van de consequente aandacht voor cultuur, met name voor vernieuwende kunsten, literatuur, film en muziek.
De omroep scoort al relatief hoog als het gaat om diversiteit en jongeren. Waar die nog achterblijft, is de omroep zelfkritisch en formuleert hij concrete voornemens. De beleidsplannen op dit terrein dwingen respect af bij de raad.
Ten slotte prijst hij het transnationale karakter van de programmering. Als een van de weinige publieke omroepen kijkt VPRO consequent over de grens. De omroep ziet de hele wereld als zijn standplaats.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van de VPRO te honoreren.

3.2.7 HUMAN

Over de omroep
HUMAN is de voortzetting van de Humanistische Omroep, die in 1989 werd opgericht. Nadat de levensbeschouwelijke omroepen per 1 januari 2016 werden opgeheven, ging de Humanistische Omroep verder als HUMAN en verkreeg onder die naam als aspirant-omroep toegang tot het bestel. De omroep richt zich op iedereen die zich aangesproken voelt door humanistische waarden. In haar aanvraag noemt HUMAN hierbij het streven naar rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, inlevingsvermogen, verdraagzaamheid, ruimdenkendheid, openheid en een permanent pleidooi voor dialoog. De samenwerking met de VPRO – met wie al sinds 2011 wordt samengewerkt - gaat met de komende concessieperiode een nieuwe fase in. HUMAN wenst zich aan te sluiten bij de VPRO om een samenwerkingsomroep te vormen.

Beleidsplan 2022-2026
De komende concessieperiode wil HUMAN voornamelijk verdiepen en niet zozeer verbreden. De omroep wil een bron van inspiratie zijn in de zoektocht van de mens en zijn verhouding tot de natuur, de techniek en de ander. De omroep wil deze vraagstukken benaderen aan de hand van een viertal thema's: Zinvol leven en samenleven; Waarheidsgetrouwheid en publieke opinie; Structuren die ons levensgeluk ondermijnen: systeempijn; Duurzaam leven en duurzaam samenleven. HUMAN wil met zijn producties mensen aan het denken zetten, activeren en stimuleren. Een ander speerpunt is het streven naar een inclusieve omroep. HUMAN verbindt hier ook concrete doelen aan: zo is er het voornemen dat eind 2026 één op de zes vaste medewerkers een migratie-achtergrond heeft.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur is onverdeeld positief over HUMAN. Het is een omroep met een herkenbaar profiel, sterk gelieerd aan een maatschappelijke stroming. De omroep legt actieve verbanden met maatschappelijke organisaties zoals Brainwash.
De HUMAN-programmering is kwalitatief hoogwaardig, met name op het gebied van onderzoeksjournalistiek, documentaires en levensbeschouwing. Zo draagt HUMAN bij aan de pluriformiteit van de publieke omroep.
In de aanvraag geeft HUMAN aan dat hij de tijd neemt voor grondige research en dat ambachtelijkheid hoog in het vaandel staat. Dit bevestigt het beeld van de raad, die de omroep niet alleen onderscheidend vindt op basis van onderwerpkeuze en perspectief maar ook op de wijze waarop programma's tot stand komen.

Naast de aanvraag en een gesprek met de omroep, heeft de raad gebruik gemaakt van het *Evaluatierapport NPO 2013-2017*. De evaluatiecommissie heeft onder meer bekeken in hoeverre de huidige aspirant-omroep HUMAN zijn vernieuwende bijdrage aan de landelijke publieke omroep heeft waargemaakt.
De evaluatiecommissie concludeert dat HUMAN 'met zijn programma's een bijdrage [levert] aan de verscheidenheid van het aanbod van de NPO. Dit doet hij onder meer met onderzoeksjournalistieke programma's, zijn levensbeschouwelijke invalshoek en door de manier waarop hij in en rond zijn programma's samenwerkt met maatschappelijke organisaties.'
De raad is dan ook van mening dat HUMAN zijn toegevoegde waarde voor de publieke omroep heeft waargemaakt.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van HUMAN te honoreren.

3.2.8 PowNed

Over de omroep
PowNed trad in 2010 als aspirant-omroep toe tot het bestel. De omroep vindt zijn oorsprong in de website GeenStijl. PowNed richt zich op de 'netwerkgeneratie', een jonge groep mediagebruikers, die vooral internet als bron voor nieuws gebruikt. In hun erkenningsaanvraag omschrijft de omroep zijn missie als volgt: 'Op een journalistieke wijze willen wij de liberale, maatschappijkritische netwerkgeneraties bedienen en binden aan het publieke mediabestel.' Daarnaast laat de omroep in zijn aanvraag weten in 2020 de grootste publieke omroep op YouTube te zijn, gemeten naar het aantal views. In 2015 werd de voorlopige erkenning van PowNed verlengd.

Beleidsplan 2022-2026
Het beschermen van 'het vrije woord', dat PowNed als een 'fundament onder de democratie' beschouwt, is een van de speerpunten voor de komende periode. Andere speerpunten zijn het kritisch volgen van milieumaatregelen, veiligheid, integratie en de invloed van Europa. Ook wil PowNed journalistiek de aandacht richten op machtsverhoudingen op lokaal en regionaal niveau.

Erkenningsadvies
Naast de aanvraag en een gesprek met de omroep, heeft de raad gebruik gemaakt van het *Evaluatierapport NPO 2013-2017*. De evaluatiecommissie heeft onder meer bekeken in hoeverre PowNed zijn vernieuwende bijdrage aan de landelijke publieke omroep heeft waargemaakt.

De evaluatiecommissie concludeert dat 'PowNed programma's [levert] die zich in perspectief, stijl en tone-of-voice onderscheiden van de overige programma's van de NPO en daarnaast vooral met zijn online en crossmediale formats een bijdrage [levert] aan de verscheidenheid in het aanbod van de landelijke publieke omroep.' Ook manifesteert de omroep zich expliciet in de regio.
De evaluatiecommissie constateert daarnaast dat 'de omroep heeft bijgedragen aan de ambitie van de NPO om sterke online platforms te ontwikkelen'. 'Online heeft PowNed een relatief hoog bereik en bereikt daar ook een jong publiek dat de NPO over het algemeen minder goed weet te bereiken.'
In het advies van de Raad voor Cultuur over het Concessiebeleidsplan 2022-2026 van februari 2021, wijst hij op het risico dat jongeren op termijn niet meer bereikt worden met het publieke aanbod. Deze groep besteedt steeds minder tijd aan het kijken naar televisiezenders via het televisiescherm. In hun aanvraag laat PowNed weten dat de gemiddelde leeftijd van de nieuwe leden over de periode juni-december 2020 27 jaar is, een stuk jonger in vergelijking met de andere ledengebonden omroepen. Ook is PowNed naar eigen zeggen in 2020 de grootste omroep op YouTube. De omroep zegt zich 'gegijzeld' te voelen op de vaste digitale platforms door de NPO. Met hun expertise op het online domein en de relatief jongere achterban kan PowNed een antwoord bieden op de uitdagingen waar de publieke omroep zich de komende periode voor gesteld ziet.
Dit alles in overweging nemende, sluit de raad zich aan bij de conclusie uit het evaluatierapport en constateert dat PowNed de toegevoegde waarde voor de publieke omroep voldoende heeft waargemaakt.
Wel is de raad van oordeel dat het oorspronkelijke rebelse en provocerende geluid van PowNed is verwaterd. Hij dringt erop aan dat de omroep de scherpte van de eigen profilering niet verder verloren laat gaan als de omroep in de komende periode opgaat in een samenwerkingsverband.
Voorts merkt de raad op dat PowNed, in vergelijking tot de andere twee aspirant-omroepen, opvallend weinig uren televisie maakte. De omroep is hierdoor vanzelfsprekend lineair minder zichtbaar. Daarbij is de raad kritisch over de salarissen van het bestuur. Hoewel deze voldoen aan de WNT zijn ze uitzonderlijk hoog voor een kleine omroep met weinig fte's en leden. Tot slot maakt de raad zich zorgen in hoeverre PowNed op tijd een geschikte samenwerkingspartner vindt. PowNed heeft aangegeven dat er gesprekken met verschillende omroepen plaatsvinden en dat er voor 1 juni 2021 duidelijkheid komt.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van PowNed te honoreren.

3.2.9 WNL

Over de omroep
WNL is de omroep van Wij Nederland en komt voort uit een initiatief van dagblad *De Telegraaf* onder de naam 'Wakker Nederland'. Nadat de omroep in 2010 als aspirant-omroep was toegetreden tot het bestel werd de voorlopige erkenning in 2015 verlengd voor de periode 2016-2021. WNL richt zich op een liberaal-conservatief publiek, dat 'hecht aan welvaart, vrijheid, veiligheid, een democratisch verkozen bestuur en een gecontroleerde overheid'. De omroep typeert dit publiek als 'vrolijk rechts'. Momenteel werkt WNL samen met Omroep MAX op het gebied van de backoffice, en huurt men studioruimte bij MAX. Voor de komende concessieperiode is wederzijds de intentie uitgesproken om gezamenlijk een samenwerkingsomroep te vormen.

Beleidsplan 2022-2026
In de komende periode streeft WNL ernaar de journalistieke rol verder te verbreden en uit te diepen. Ook wil de omroep meer inzetten op human interest, met maatschappelijk relevante reportageseries, politieke reconstructies en series over ondernemen. Hierbij zullen de kernwaarden vrijheid, gelijkwaardigheid, veiligheid en ondernemerschap steeds leidende motieven blijven.
WNL zegt in de komende periode een jongere doelgroep te willen bereiken. Daartoe wil de omroep de eigen aanwezigheid op het web en op sociale media vergroten. Ook formuleert men de ambitie om de eigen liberaal-conservatieve thema's toegankelijk te maken voor een breder publiek. Dit moet gaan resulteren in media-aanbod dat voldoende inhoudelijk is, 'maar tegelijk ook leuk, amusant, wetenswaardig en fascinerend'.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur constateert dat WNL een helder profiel heeft met een nadruk op journalistieke programma's over economie en politiek. De raad is positief over het opleiden van talent bij WNL, hoewel het 'gat' in de zomerprogrammering naar eigen zeggen van de omroep zorgt voor een 'onevenredig groot' effect op de uitstroom. Minder positief is de raad over innovatie bij WNL. Er wordt wel over innovatie gesproken in de eigen programma's, maar als omroep is WNL weinig innovatief. Hoewel de omroep hier bewust voor kiest, is dit naar de mening van de raad een opmerkelijke discrepantie.
Naast de aanvraag en een gesprek met de omroep, heeft de raad gebruik gemaakt van het *Evaluatierapport NPO 2013-2017* De evaluatiecommissie heeft onder meer bekeken in hoeverre de huidige aspirant-omroep WNL zijn

vernieuwende bijdrage aan de landelijke publieke omroep heeft waargemaakt.
In het rapport merkt de evaluatiecommissie op dat 'WNL-programma's zich inhoudelijk [onderscheiden] van veel andere journalistieke en opiniërende programma's doordat zij expliciet vanuit een "rechts/liberaal-conservatief" perspectief zijn gemaakt'. Ook draagt WNL met aandacht voor thema's als ondernemerschap bij aan de diversiteit van het landelijke media-aanbod. Met de invulling van zijn dagelijkse ochtendprogramma heeft de omroep bovendien een voorheen ongebruikt tijdsslot ingekleurd en op die wijze meegebouwd aan de publieke omroep als geheel.
De raad is dan ook van mening dat WNL zijn toegevoegde waarde voor de publieke omroep voldoende heeft waargemaakt.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van WNL te honoreren.

3.2.10 ON!

Over de omroep
(ON)Gehoord of kortweg ON! is een nieuwe omroep, die in november 2019 werd opgericht. ON! heeft als missie onafhankelijke journalistiek te bedrijven, en consequent tegen de stroom in te gaan, teneinde de veronderstelde 'witte vlekken' bij de publieke omroep weg te werken. Een van de statutaire doelen is 'het media-aanbod in dit land te verrijken door de opiniehegemonie in dit land te doorbreken, een stem te zijn voor meer directere vormen van democratie en een vrije stem te zijn in een verkrampt, zelfcensurerend systeem.'
De omroep definieert drie doelgroepen: 'de teleurgestelde nieuwsgierigen', 'de traditionelen' en 'de onbereikbaren'. De eerste groep heeft vooral behoefte aan een ander journalistiek geluid, de tweede groep bestaat uit 'aanhangers van de traditionele Nederlandse cultuur, zeden en gewoonten' en in de derde groep vallen alle mensen die teleurgesteld, boos of anderszins afgehaakt zijn.
De NTR heeft een intentieverklaring gesloten voor samenwerking met ON! als aspirant-omroep voor de concessieperiode 2022-2026.

Beleidsplan 2022-2026
Omroep ON! wil aandacht besteden aan vraagstukken die door andere omroepen worden genegeerd, door mensen die door andere omroepen monddood zouden worden gemaakt, een platform te bieden. Te denken valt aan klimaatsceptici of mensen die kritiek willen uiten op de EU of het immigratiebeleid.

Het programma-aanbod zal rusten op vier pijlers: informatie, duiding, drama en humor. Nieuwsgaring gebeurt op basis van onafhankelijk onderzoek, buiten het netwerk van persvoorlichters om. ON! noemt dit 'unembedded journalism'. Drama zal altijd gebaseerd zijn op een roman of toneelstuk van Nederlandse makelij. ON! stelt dat bij de kijker en luisteraar op deze wijze 'het bewustzijn' van de Nederlandse historie en cultuur kan worden versterkt.
Hoewel ON! zich niet links of rechts van het politieke spectrum positioneert, wil de omroep wel specifiek ruimte bieden aan rechtse politici. In haar aanvraag stelt ON! dat rechtse politici niet of nauwelijks aan het woord komen bij de publieke omroep.
Bij de uitvoering zal gelet worden op toegankelijkheid en laagdrempeligheid.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur meent dat ON! een herkenbare stroming vertegenwoordigt in de Nederlandse samenleving. Het gaat om mensen die zich vervreemd voelen van de politiek en die steeds minder vertrouwen hebben in de publieke voorzieningen. De publieke omroep moet ook voor hen een plek blijven waar zij zich thuis voelen en waar zij zielsverwanten treffen. ON! kan in die behoefte voorzien, mits de omroep zich programmatisch voldoende zal onderscheiden van omroepen als Powned en WNL.
Het afgelopen jaar heeft ON! via YouTube al een begin gemaakt met de beoogde programmering. Hoewel de identiteit van de omroep daarin uitgesproken tot uitdrukking kwam, was de kwaliteit van deze programma's naar de mening van de raad nog onder de maat, al beseft hij dat er met minimale middelen moest worden gewerkt. In de aanvraag erkent ON! dat er sprake is van een 'groeiproces' en dat er het eerste seizoen af en toe iets is misgegaan. Deze 'lessons learned' zullen worden meegenomen als de omroep is erkend als aspirant.
De raad hecht er sterk aan dat de publieke omroep een podium blijft waar alle mogelijke stemmen gehoord kunnen worden. In eerdere uitlatingen van de initiatiefnemers van ON!, en ook in eerder uitgezonden online programma's, wordt de NOS stelselmatig beschuldigd van het bewust verspreiden van desinformatie. Het staat elke omroep vanzelfsprekend vrij om de selectie van nieuwsfeiten door de NOS te betwisten, andere feiten naar voren te brengen of op basis van feiten andere visies of opinies te brengen. Sterker nog: pluriformiteit van meningen, hoe tegengesteld en dwars ook, is een verrijking van het bestel.
Maar indien ON! persisteert in de consequente diskwalificatie van de NOS als betrouwbare nieuwsvoorziening dreigt hij het bestel als geheel aanzienlijke schade toe te brengen. Het wantrouwen ten opzichte van de onafhankelijkheid van de NOS doet ook afbreuk aan het vertrouwen in de

journalistiek in zijn totaliteit. Daarmee wordt een wezenlijke functie van de publieke omroep binnen de samenleving schade berokkend. Het knelt daarom des te meer dat, zoals eerder aangegeven, erkenningsaanvragen van aspirant-omroepen met het huidige toetsingskader niet ondubbelzinnig op dergelijke belangrijke waarden beoordeeld kunnen worden.

Hoewel vrijwel alle omroepen hebben verklaard de komst van ON! vanuit het oogpunt van pluriformiteit te verwelkomen, zijn ze zonder uitzondering kritisch over de toon en de journalistieke normen die de omroep hanteert. Als deze omroep toegelaten wordt tot het bestel, zal hij moeten samenwerken met die collega-omroepen. De raad vindt het daarom van belang dat ON! zich distantieert van de structurele diskwalificatie van de NOS als onafhankelijke nieuwsvoorziening.
Tevens verwacht de raad dat ON! zijn governance-structuur anders inricht. Momenteel heeft ON! een Raad van Toezicht met slechts twee personen. Dit is niet conform de Governance Code Cultuur. Eén van die twee leden is bovendien voorzitter van de ledenraad. De raad vindt dit een onwenselijke constructie en adviseert de minister dit door de omroep te laten rechttrekken.

De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van ON! te honoreren.

3.2.11 Omroep ZWART

Over de omroep
Omroep ZWART is een nieuwe omroep, opgericht in 2020. ZWART richt zich op de jonge mediagebruiker, een ‘maatschappelijk georiënteerde generatie die onvermoeibaar lijkt in haar drang naar duiding, achtergronden en nieuws’.
De omroep wil zich onderscheiden door de meest diverse omroep van het bestel te worden. Die diversiteit zit ’m niet alleen in afkomst, maar ook in gender, geloof, seksuele voorkeur et cetera. Door middel van inclusiviteit wil Omroep ZWART verbindingen leggen tussen mensen en groepen. De omroep wil bijdragen aan een diverse, pluriforme, open en verbindende publieke omroep. Niet alleen door nieuwe verhalen te vertellen, maar ook door zelf een diverse organisatie te vormen. Na het verlenen van een erkenning van Omroep ZWART zal er een samenwerking met BNNVARA tot stand komen voor organisatorische ondersteuning.

Beleidsplan 2022-2026
Omroep ZWART wil bijdragen aan de pluriformiteit van de NPO door een diverse, inclusieve omroep te zijn. Het programma-aanbod van Omroep ZWART zal zich vooral afspelen op de gebieden opinie, human interest, kunst, expressie & muziek en kennis & educatie. Het is de bedoeling op diverse platforms actief te zijn: tv, radio, online en *on demand*. Per programma gaat Omroep ZWART op zoek naar de meest geschikte platform, afhankelijk van het beoogde publiek.
De omroep wil vernieuwend zijn, en daarmee de publieke omroep als geheel opstuwen in de vaart der volkeren. Omroep ZWART doet dit door vooral online in te zetten op experiment, zowel qua vorm als inhoud. Ook geeft de omroep een grote rol aan de leden, die door interactie betrokken zullen zijn bij de totstandkoming van de programma's.
Een rode draad in de voorgenomen programmering lijkt het zoeken naar andere perspectieven, andere stemmen, andere referentiekaders. Dit is in lijn met de identiteit van Omroep ZWART.

Erkenningsadvies
De Raad voor Cultuur is verheugd over de komst van Omroep ZWART. In het *Evaluatierapport NPO 2013-2017* wordt geconstateerd dat 'Verschillende omroepen het gebrek aan diversiteit in personeel en programmering [onderschrijven] en [dat] sommige van hen [daar] proberen verandering in te brengen. Verbeteringen komen volgens deze omroepen en de NPO-organisatie tot nu toe echter (te) langzaam en moeizaam tot stand.'
Dit in ogenschouw nemende lijkt een nieuwe toetreder met het profiel van Omroep ZWART en het bijbehorende netwerk volgens de raad zeer gewenst. In de gesprekken met de verschillende omroepen binnen het bestel wordt dit beeld bevestigd. Naast de intentieverklaring van BNNVARA zijn bij de erkenningsaanvraag diverse aanbevelingsbrieven van omroepen bijgevoegd. Omroep ZWART creëert meer urgentie voor deze kwestie en kan bij toetreding voor een versnelling van het proces van binnenuit zorgen. De raad is van mening dat Omroep ZWART een grote bijdrage kan leveren in het aanspreken van een nieuwe generatie, met een nieuw geluid dat aansluit bij het mediagebruik van die groep. Naast een positief effect op de diversiteit en inclusiviteit van de Publieke Omroep is de verwachting dat ZWART kennis meebrengt over non-lineaire activiteiten.
De raad heeft met bezorgdheid kennisgenomen van het recente incident waarbij een van de oprichters van ZWART een EO-journalist op onaanvaardbare wijze onder druk heeft gezet om materiaal te verwijderen. Hij onderstreept dat ZWART alert dient te blijven op journalistieke waarden, ook in het licht van het verbindende profiel van de omroep.
De Raad voor Cultuur adviseert de erkenningsaanvraag van Omroep ZWART te honoreren.

4. Slotbeschouwing

Een goed functionerende Publieke Omroep is onbetwist van grote maatschappelijke waarde. In zijn rapport *Focus op Functies* uit 2005 reflecteerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid daar uitvoerig op. Zo ook deed de Raad voor Cultuur in zijn advies *de Tijd staat Open* uit 2014 over een toekomstbestendige omroep. Wat deze adviezen opmerken over de maatschappelijke waarde van de Publieke Omroep, heeft naar het oordeel van de raad nog niets aan relevantie ingeboet.

Eén van de voornaamste waarden – en in feite de belangrijkste bestaansreden van de publieke mediadienst – is zijn bijdrage aan het functioneren van onze democratische rechtstaat[4]. Die bijdrage levert hij door een platform te zijn voor de vrijheid van meningsuiting en door het verzorgen van een onafhankelijke informatievoorziening die de inwoners van ons land kunnen vertrouwen en in staat stelt zich te ontwikkelen tot goed geïnformeerde burgers met eigen opvattingen en voorkeuren. Deze zaken zijn vandaag de dag belangrijker dan ooit. In een wereld waarin nepnieuws, desinformatie en manipulatie van feiten zich steeds nadrukkelijker manifesteren en waarin mensen in toenemende mate het risico lopen te blijven hangen in hun eigen 'informatiebubbel', is het juist de Publieke Omroep die een zo breed mogelijk palet aan opvattingen en ideeën over het voetlicht dient te brengen en die daarnaast met zijn nieuwsvoorziening een baken van onafhankelijkheid en betrouwbaarheid dient te zijn.

De raad ziet door de toenemende pluriformiteit en medialisering van de samenleving het risico toenemen op fragmentatie, buitensluiting en onverzoenbare tegenstellingen. Door zijn grote maatschappelijke impact is de Publieke Omroep bij uitstek het instituut dat de toenemende pluriformiteit van de samenleving en de vrijheid van meningsuiting kan laten samengaan met aandacht voor eenheid en gemeenschappelijkheid. Ons publieke bestel moet het platform blijven waar verschillende maatschappelijke stromingen, visies en opvattingen elkaar met een open blik kunnen blijven ontmoeten. Niet om te uniformeren, maar wel om bij te dragen aan het onderhouden van een basale maatschappelijke consensus die een voorwaarde is om zinvol en vreedzaam met verschillen om te kunnen gaan.

[4] Zie ook artikel 2.1 lid 2 van de Mediawet 2008: "Publieke mediadiensten zijn in overeenstemming met publieke waarden, waarbij zij voorzien in democratische, sociale en culturele behoeften van de Nederlandse samenleving."

De raad is van mening dat de waarden waar het publieke bestel voor staat, kwetsbaar zijn. Zeker nu het vertrouwen van het publiek in de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de publieke nieuwsvoorziening niet langer voor iedereen een vanzelfsprekendheid is. Om die reden heeft de raad in zijn recente advies over het Concessiebeleidsplan 2022-2026 de minister geadviseerd de NPO te bevragen op diens inspanningen om de komende concessieperiode het vertrouwen van het publiek in zijn nieuwsvoorziening te behouden en zijn geloofwaardigheid bij de groep die de nieuwsvoorziening door de NOS niet vertrouwt, te versterken[5].

In aansluiting daarop is de raad van mening dat de waarden van de Publieke Omroep ook beschermd moeten worden tegen een eventuele *aantasting van binnenuit,* bijvoorbeeld in het geval dat een omroep als oogmerk zou hebben het wantrouwen jegens de publieke nieuwsvoorziening stelselmatig te voeden. Omroepen die de naam van de Publieke Omroep dragen, dienen de publieke waarden ook uit te dragen. Dat is een basisprincipe van ons bestel en ter bescherming daarvan is het nodig dat er zowel binnen de sector zelf, als uiteindelijk ook door de minister, adequaat kan worden opgetreden wanneer het publieke belang van de Publieke Omroep schade wordt toegebracht.

Op dit moment beschikt noch de sector, noch de minister over de mogelijkheden daartoe. Zo kunnen de *Raad voor de Journalistiek* en de *Ombudsman van de NPO* wel tot oordelen komen, maar zij kunnen geen maatregelen opleggen. Ook de *Beleidslijn Publieke Waarden* van de NPO-organisatie is qua reikwijdte en instrumentarium niet op deze problematiek toegespitst[6]. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheden die de Mediawet de minister geeft ter zake van het verlenen en intrekken van erkenningen aan omroepen.

Gezien het belang van de Publieke Omroep voor het functioneren van de democratische rechtstaat en de sociale cohesie, is de raad van mening dat onderzocht dient te worden of deze mogelijkheden voor de sector en de minister uitgebreid kunnen worden. In dat kader kan ook naar voorbeelden in het buitenland gekeken worden. Voor de sector denkt de raad aan een verplichting voor omroepen om de Raad voor de Journalistiek te erkennen en aan een meer toegespitste journalistieke code voor de omroepen met eveneens de verplichting deze te onderschrijven. In aanvulling daarop zou, zoals eerder in dit advies is bepleit, de bescherming van publieke waarden en het publieke belang van de Publieke Omroep een prominentere plaats

[5] Advies Raad voor Cultuur van 4 februari 2021 over het Concessiebeleidsplan NPO 2022-2026
[6] *https://over.npo.nl/voor-makers/besluiten-en-publicaties/regelingen-en-besluiten*

dienen te krijgen in de Mediawet. Daarbij gaat het zowel om een heldere omschrijving van dit belang als om het uitbreiden van de mogelijkheden voor de minister en/of het Commissariaat voor de Media om omroepen die dit belang systematisch schaden geen erkenning te verlenen, aan zijn erkenning voorwaarden te verbinden of deze – al dan niet tijdelijk – in te trekken.

De raad is zich ervan bewust dat een dergelijke uitbreiding van de zelfregulerende instrumenten van de sector en aanpassing van de wet, niet anders kan dan na een zeer zorgvuldige afweging van alle in het geding zijnde belangen en overleg met de sector. Het is een complex onderwerp waarbij maatregelen om het maatschappelijke belang van de Publieke Omroep te beschermen zowel effectief dienen te zijn als in overeenstemming met het fundamentele recht op vrije meningsuiting.

Als conclusie van dit advies stelt de raad dat een herbezinning nodig is op een aantal uitgangspunten van het huidige mediabestel die moet leiden tot zodanige aanpassingen dat de Publieke Omroep ook in de toekomst doeltreffend en doelmatig het publieke belang kan blijven dienen. Meer concreet zullen voor de hiernavolgende erkenningsperiode eenduidige criteria voor toe- en uittreden moeten worden ontwikkeld op basis waarvan niet alleen nieuwe omroepen kunnen worden toegelaten, maar ook afscheid kan worden genomen van omroepen die hun meerwaarde voor het bestel hebben verloren.
Deze criteria moeten worden gebaseerd op een duidelijk visie op de rol van de Publieke Omroep in het veranderende medialandschap en op de wijze waarop de maatschappelijke worteling van de Publieke Omroep gestalte moet krijgen. In deze nieuwe criteria dient de bescherming van het publieke belang van de Publieke Omroep beter geborgd te worden dan op dit moment het geval is.

Met vriendelijke groet,

Kristel Baele
Voorzitter Raad voor Cultuur

Jakob van der Waarden
Directeur Raad voor Cultuur